

بهینه سازی آنزیم بری حرارتی و تاثیر اسانس گلپر بر فعالیت آنزیم پراکسیداز کرفس با استفاده از روش سطح پاسخ

نرجس آقاجانی^{*۱}

۱- استادیار گروه علوم و صنایع غذایی، دانشکده صنایع غذایی بهار، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران
(تاریخ دریافت: ۹۵/۰۶/۰۲ تاریخ پذیرش: ۹۵/۱۱/۱۰)

چکیده

آنزیم پراکسیداز یکی از آنزیم‌های مهم در بافت‌های گیاهی است که با پراکسید هیدروژن ترکیب و تولید کمپلکس فعالی می‌نماید. غیر فعال‌سازی این آنزیم می‌تواند زمان ماندگاری سبزیجات خام و منجمد را افزایش دهد. جهت غیر فعال‌سازی آنزیم پراکسیداز از روش‌های مختلفی استفاده می‌شود که محدودیت‌های مخصوص به خود را دارند. در این تحقیق اثر اسانس طبیعی گلپر و آنزیم‌بری حرارتی بر غیر فعال‌سازی آنزیم پراکسیداز بررسی شد و با روش سطح پاسخ بهینه سازی گردید. نتایج نشان داد که اسانس گلپر فعالیت آنزیم پراکسیداز کرفس را کاهش داد. شرایط بهینه برای غیر فعال سازی غیر حرارتی آنزیم پراکسیداز کرفس تحت تاثیر اسانس گلپر شامل: غلظت اسانس گلپر ۵۰ ppm، زمان فعالیت آنزیم ۶۰ ثانیه و فعالیت آنزیم پراکسیداز (جذب) ۰/۴۶۷۵۹۹ بود. شرایط بهینه در غیر فعال سازی حرارتی شامل: دمای آنزیم‌بری ۹۰ درجه سانتی گراد، زمان آنزیم‌بری ۵ دقیقه، زمان فعالیت آنزیم ۲۰ ثانیه و فعالیت آنزیم پراکسیداز (جذب) ۰/۰۴۵۲۸۱۵ بود.

کلید واژگان: اسانس، فعالیت آنزیم پراکسیداز، بهینه سازی، روش سطح پاسخ.

* مسئول مکاتبات: n.aghajani3862@gmail.com

۱- مقدمه

میکروارگانیزم ها و فعل و انفعالات بیوشیمیایی دو عامل اساسی در فساد مواد غذایی می باشند. فعل و انفعالات بیوشیمیایی اصلی میوه و سبزیها توسط مجموعه ای از آنزیم ها تسریع شده و بنابراین به منظور حفظ خواص طبیعی مواد غذایی باید آنزیم ها با استفاده از حرارت یا روش های دیگر غیر فعال شوند [۱].

برای پی بردن به کارایی فرآیند آنزیم بری معمولاً وجود دو آنزیم پراکسیداز و کاتالاز مورد سنجش قرار می گیرد. این دو آنزیم که در حد گسترده ای در بافت های گیاهی وجود دارند دارای مقاومت حرارتی زیادی هستند. از این نظر، ناپود شدن آن ها می تواند نشانه از بین رفتن سایر آنزیم ها باشد. در این مورد پراکسیداز از کاتالاز هم مقاوم تر است [۲].

فعال شدن سیستم های آنزیمی می تواند تغییرات رنگ، نرم شدن، تغییرات طعم و از دست رفتن ارزش غذایی محصولات کشاورزی را سبب شود. پراکسیداز می تواند به پرکسید هیدروژن متصل شده و ایجاد یک کمپلکس فعال نماید که می تواند با دامنه وسیعی از مولکولهای دهنده الکترون واکنش دهد بنابراین غیرفعال کردن این آنزیم سبب افزایش مدت نگهداری محصولات کشاورزی می شود. جلوگیری از فعالیت این آنزیم و بالطبع جلوگیری از قهوه ای شدن آنزیمی در میوه ها و سبزیجات معمولاً با تیمارهای فیزیکی و شیمیایی مختلف صورت می گیرد که برخی از این تیمارها شامل: ۱) اسیدی کردن و در واقع کاهش pH و کاهش آب آزاد (۲) استفاده از مواد چلاته کننده (۳) استفاده از تیمار حرارتی می باشد. روش اخیر روش خوبی برای غیرفعال کردن آنزیم پراکسیداز بوده ولی خسارت حرارتی به مواد تغذیه ای و کیفیت محصول ممکن است رخ دهد. از طرف دیگر مصرف کننده، محصول تازه، بدون کاهش خصوصیات کیفی نظیر بافت، رنگ و ظاهر را ترجیح می دهد [۳] که ترکیبات آنتی اکسیدان طبیعی به دلیل حفظ شرایط زیست محیطی و نداشتن خطرات بهداشتی در این بین بیشتر مورد توجه واقع شده است.

اسانس ها ترکیبات طبیعی، بی رنگ و پیچیده ای از الکل، آلدئید، استر و ... هستند که دارای بوی مخصوص به خود بوده و در سلامت انسان نقش حائز اهمیت دارند. این ترکیبات وزن مولکولی کمتر از آب دارند و در سطح آب می مانند، فرار هستند و از آن ها به عنوان طعم دهنده غذا، آنتی اکسیدان و ضد میکروب استفاده می شود [۴]. سلولهای هدف اولیه برای ترکیبات موثره اسانس ها، سلولهای غشای سیتوپلاسمی بوده که تخریب غشاء سیتوپلاسمی باکتری و قارچ توسط مواد ترپنی مشاهده گردیده است [۵]. همچنین ترکیبات فنلی، وظایف غشا سیتوپلاسمی را مختل می کنند [۶]. خاصیت چربی دوستی منوترین های غیرخطی، انحلال پذیری آن ها را در غشاء سیتوپلاسمی افزایش داده که منجر به جلوگیری از فعالیت آنزیم های داخل غشاء سیتوپلاسمی می شود [۵].

هدما و کلین (۱۹۹۰) تأثیر α -توکوفول (ویتامین E)، دو فلاونوئید (کوئرستین و روتینیک اسید) و اسید سینامیک (کلروژنیک اسید) را در جلوگیری از فعالیت آنزیم پراکسیداز در عصاره سبزیجات خام ارزیابی کردند [۷]. اسید کلروژنیک در غیرفعال کردن فعالیت پراکسیداز موثر است. آنتی اکسیدانها مدت نگهداری محصولات را افزایش داده و پایداری چربی و محصولات دارای چربی را بهبود می بخشد و باعث جلوگیری از افت کیفیت تغذیه ای و طعمی می شوند. فعالیت آنزیم پراکسیداز در عصاره تعداد زیادی از سبزیجات مورد مطالعه قرار گرفته است [۸].

استفاده از اسانس میخک و رزماری روی عصاره چغندر برگی به ترتیب باعث کاهش ۵۹٪ و ۳۶٪ در فعالیت آنزیم پراکسیداز در مقایسه با شاهد شد که در واقع نشان دهنده خواص آنتی اکسیدانی اسانس ها می باشد [۸]. به جرات می توان گفت گیاهان داروئی که مقدار پلی فنل های آن ها بالاتر است دارای خاصیت آنتی اکسیدانی بیشتری هستند. لی و کلین (۱۹۸۹) نیز ثابت کردند غلظت های مورد استفاده در خصوص فعالیت آنتی اکسیدانی اسانس های گیاهی، مشابه با حداقل غلظت ممانعت کننده از رشد باکتری در نظر گرفته می شود تا ضمن جلوگیری از فساد میوه، از قهوه ای شدن آنزیمی آن نیز ممانعت بعمل آید [۹].

با اسپکتروفتومتر در ۴۷۰ نانومتر با استفاده از گویاکول (مرک) به عنوان سوبسترا و پراکسید هیدروژن (مرک) به عنوان دهنده هیدروژن اندازه‌گیری شد [۷].

۲-۳-۱- تهیه عصاره آنزیمی

برای این منظور ۱۰ گرم از سبزی مورد نظر توزین و ضمن افزودن ۳۰ میلی لیتر آب مقطر (۴ درجه سانتی گراد) خرد گردید و به مدت ۱۵ دقیقه در دمای ۴ درجه سانتی گراد سانتریفیوژ (۱۰۰۰۰ دور در دقیقه) شد و مایع رویی که حاوی آنزیم پراکسیداز بود به عنوان عصاره آنزیمی مورد استفاده قرار گرفت [۸].

۲-۳-۲- مخلوط واکنش

مخلوط سوبسترا شامل مخلوط ۱۰ میلی لیتر گایاکول ۱٪، ۱۰ میلی لیتر پراکسید هیدروژن ۳٪ و ۱۰۰ میلی لیتر بافر فسفات سدیم بود و pH مخلوط واکنش روی ۶/۵ تنظیم شد [۷].

۲-۳-۳- اندازه‌گیری فعالیت آنزیم پراکسیداز

برای اندازه‌گیری فعالیت آنزیم پراکسیداز ۲/۸۷ میلی لیتر مخلوط سوبسترا، ۰/۱ میلی لیتر عصاره خام و ۰/۰۳ میلی لیتر آب مقطر که جمعاً ۳ میلی لیتر بود به کووت منتقل و جذب نمونه‌ها به صورت سینتیکی در طول موج ۴۷۰ نانومتر قرائت شد.

۲-۳-۴- غیر فعال سازی غیر حرارتی آنزیم پراکسیداز

جهت بررسی اثر اسانس گلپر بر فعالیت آنزیم پراکسیداز، ۱۰ گرم از کرفس را در محلول تهیه شده از غلظت‌های ۵۰، ۱۲۵ و ۲۰۰ ppm از اسانس گلپر به مدت ۱ دقیقه غوطه‌ور و پس از ۱ ساعت فعالیت آنزیم پراکسیداز نمونه‌ها به صورت سینتیکی در طول موج ۴۷۰ نانومتر قرائت شد (جدول ۱ الف).

۲-۳-۵- غیر فعال سازی حرارتی آنزیم پراکسیداز

۱۰ گرم از کرفس را توزین نموده و در محدوده زمانی ۱۰-۵ دقیقه و دمای ۹۰-۸۵ درجه سانتی گراد قرار داده شد لازم به ذکر است که محدوده دمایی و زمانی تیمار حرارتی با آزمون و خطا تعیین شد. سپس فعالیت آنزیم پراکسیداز (جذب) نمونه‌ها به صورت سینتیکی در طول موج ۴۷۰ نانومتر قرائت شد (جدول ۱ ب).

آنزیم پراکسیداز می‌تواند آب اکسیژنه را به آب و اکسیژن تبدیل کند که اکسیژن تولیدی برای فعالیت آنزیم‌های موثر در قهوه ای شدن آنزیمی (پلی فنول اکسیداز) و تشکیل ترکیبات قهوه ای مورد نیاز است. بنابراین غیر فعال سازی آنزیم پراکسیداز می‌تواند باعث جلوگیری از فعالیت آنزیم‌های موثر در قهوه ای شدن آنزیمی میوه شود. اسانس‌های گیاهی توانایی واکنش با اکسیژن محیط را داشته و خود می‌توانند نقش آنتی اکسیدانی داشته باشند. با توجه به خاصیت آنتی اکسیدانی اسانس‌های گیاهی این پژوهش می‌تواند تلاشی در آزمایش تأثیر این مواد در کاهش فعالیت آنزیم‌های موثر در قهوه‌ای شدن آنزیمی (پراکسیداز) و در نتیجه امکان حفظ رنگ و طعم میوه‌ها و سبزیجات خوراکی از طریق غیر فعال سازی این آنزیم به عنوان پیش نیاز فعالیت آنزیم‌های پلی فنل اکسیداز باشد.

هدف از انجام این پژوهش بررسی توانایی اسانس گلپر در غیرفعال سازی آنزیم پراکسیداز کرفس در مقایسه با روش آنزیم‌بری حرارتی است در واقع این تحقیق تلاشی برای بررسی امکان کاهش فعالیت آنزیم پراکسیداز به عنوان آنزیم مسئول سنتز اتیلن و فعال‌کننده آنزیم‌های پلی فنل اکسیداز با استفاده از اسانس‌های طبیعی بود.

۲- مواد و روش‌ها

۲-۱- سبزی مورد استفاده

در این تحقیق کرفس که فعالیت آنزیم پراکسیداز بالایی دارد به عنوان منبع آنزیمی انتخاب و از بازار میوه و سبزی شهرستان همدان (ایران) تهیه شد. سپس از برگ کرفس جهت اندازه‌گیری فعالیت آنزیم پراکسیداز استفاده شد.

۲-۲- اسانس مورد استفاده

اسانس گلپر^۱، به عنوان آنتی اکسیدان طبیعی از شرکت بارپچ اسانس تهیه و با استفاده از تویین ۸۰ در غلظت‌های ۵۰، ۱۲۵، ۲۰۰ ppm تهیه و تأثیر آنها بر فعالیت آنزیم پراکسیداز سبزیجات فوق آزمایش شدند.

۲-۳- روش‌ها

به منظور بررسی اثر اسانس مورد استفاده در غلظت‌های کاربردی، فعالیت آنزیم پراکسیداز در ۲۵ درجه سانتی گراد و

1. Heracleum persicum

Table 1 Independent variables and their applied levels for optimization of peroxidase enzyme activity in celery under effect of a) Golpar essential oil (non thermal blanching) and b) thermal blanching

| Independent variables | variables level | | | Treatment |
|---------------------------------------|-----------------|------|-----|----------------------|
| | -1 | 0 | +1 | |
| The time of enzyme activity (second) | 60 | 220 | 380 | Golpar essential oil |
| Essential oil concentration (ppm) | 50 | 125 | 200 | |
| The time of enzyme activity (second) | 20 | 200 | 380 | |
| Blanching temperature ($^{\circ}$ C) | 85 | 87.5 | 90 | Thermal blanching |
| Blanching time (minute) | 5 | 7.5 | 10 | |

از آزمون چند دامنه ای دانکن در سطح ۵٪ استفاده شد. بهینه سازی داده ها به روش سطح پاسخ در قالب طرح مرکب مرکزی

که Y متغیر وابسته (فعالیت آنزیم پراکسیداز که به صورت جذب اسپکتروفتومتر) می باشد، β_0 ثابت بوده و β_1 و β_{ii} و β_{ij} ثابت های برآورد شده توسط مدل هستند. X_i و X_j سطح متغیرهای مستقل هستند و آنها به ترتیب نمایانگر اثرات خطی، درجه دوم و متقاطع متغیرهای X_1 ، X_2 ، X_3 روی پاسخ می باشند. مدل، اثر هر متغیر را روی پاسخ ارزیابی می نماید [۱۰]. کلیه تیمارها در بهینه سازی در ۲ تکرار صورت پذیرفتند.

۳- نتایج و بحث

۳-۱- تاثیر غوطه وری در اسانس گلپر بر

فعالیت آنزیم پراکسیداز کرفس

نتایج مربوط به تاثیر اسانس گلپر و غلظت های مختلف آن بر فعالیت آنزیم پراکسیداز در عصاره خام کرفس در جدول ۲ ارائه شده است. همانطور که در جدول ۲ مشاهده می شود اسانس گلپر در تمامی غلظت های مورد استفاده در کرفس تاثیر مثبت داشته و باعث کاهش فعالیت آنزیم پراکسیداز شده است. نتایج تحقیقات سایر محققین نیز ارتباط فعالیت آنی اکسیدانی و ممانعت کنندگی فعالیت آنزیم پراکسیداز اسانس های گیاهی در سبزیجات مختلف را نشان می دهد که موید نتایج تحقیق حاضر می باشد. دارائی گرمه خانی و همکاران (۲۰۱۰) و شهابی قهفرخی و همکاران (۲۰۱۳) کارایی اسانس های میخک، رازیانه و زیره در غیر فعال سازی آنزیم پراکسیداز سبزیجات مختلف (کاهو، کلم سفید، کلم قرمز، کدو خورشتی و سیب زمینی) را گزارش نمودند [۱۱ و ۱۲].

۲-۴- تجزیه و تحلیل آماری و رسم نمودار

این آزمایش در قالب طرح کاملاً تصادفی و با استفاده از نرم افزار آماری (SAS ۲۰۰۱) انجام شد. جهت مقایسه میانگین ها CCD^2 با استفاده از نرم افزار Design Expert (۲۰۰۰) انجام گرفت و رسم نمودارهای سه بعدی و بدست آوردن معادلات ریاضی توسط نرم افزار Design Expert (6.0.2) صورت پذیرفت.

۲-۵- آزمایشات بهینه سازی

به منظور بهینه سازی فعالیت آنزیم پراکسیداز تحت تاثیر اسانس گلپر و آنزیم بری حرارتی، از روش سطح پاسخ استفاده گردید. به این منظور طرح مرکب مرکزی با ۳ سطح و ۵ تکرار در نقطه مرکزی برای غیر فعال سازی غیر حرارتی و طرح مرکب مرکزی با ۳ سطح و ۶ تکرار در نقطه مرکزی برای غیر فعال سازی حرارتی مورد استفاده قرار گرفت (۰، +۱، -۱) (جدول ۱). در غیر فعال سازی حرارتی آنزیم ها (آنزیم بری) محدوده ی متغیرهای مستقل زمان فعالیت آنزیمی (مدت زمان لازم برای واکنش آنزیم با سوپسترا و تشکیل رنگ) (X_1)، دمای آنزیم-بری (X_2) و زمان آنزیم بری (X_3) و در غیر فعال سازی غیر حرارتی محدوده ی متغیرهای مستقل، زمان فعالیت آنزیمی (X_1)، غلظت اسانس گلپر (X_2) از آزمون های اولیه استنتاج گردید. تیمارهای آزمایشی به منظور به حداقل رساندن اثرات تغییرات پیش بینی نشده در پاسخ های مشاهده شده به صورت تصادفی درآمدند. مدل های رگرسیونی چند جمله ای درجه ی اول و درجه دوم به منظور پیش بینی پاسخ، در نظر گرفته شد. مدل پیشنهادی برای پاسخ به صورت معادله ۱ است.

$$Y = \beta_0 + \sum_{i=1}^3 \beta_i x_i + \sum_{i=1}^3 \beta_{ii} x_i^2 + \sum_{i=1}^2 \sum_{j=i+1}^3 \beta_{ij} x_i x_j$$

2. Central Composite Design

Table 2 Effect of golpar essential oil on peroxidase activity and the percent relative peroxidase activity of crude extracts of celery

| concentration | 50 (mg/100 mL) | 75 (mg/100 mL) | 125 (mg/100 mL) | 200 (mg/100 mL) |
|-------------------------|------------------|---------------------|---------------------|---------------------|
| Crude extract of celery | 900 ^a | 527.5 ^{bc} | 477.5 ^{cd} | 343.75 ^e |
| Crude extract of celery | - | 41.38 ^{bc} | 46.94 ^{cd} | 61.80 ^e |
| | | | | 298.75 ^f |
| | | | | 66.80 ^f |

Superscript letters indicate that means with the same letters designation in a row are not significantly different at $P < 0.05$. Negative sign mean that peroxidase activity increased more than blank sample (crude extracts).

طرح آزمایشی با سطوح کدبندی شده‌ی متغیرهای مستقل و نتایج فعالیت آنزیم پراکسیداز (جذب اسپکتروفتومتر) مربوط به تاثیر هر اسانس بر فعالیت آنزیم پراکسیداز کرفس در جدول ۳ آورده شده است.

۲-۳- بهینه‌سازی اثر متغیرهای مستقل بر غیر

فعال سازی آنزیم پراکسیداز در کرفس

۱-۲-۳- مدل‌سازی غیر فعال سازی غیر حرارتی آنزیم

پراکسیداز

Table 3 Central composite design, coded levels of independent variables and actual level of peroxidase activity of crude extracts of celery under effect of golpar essential oil.

| Treatment number | Independent variables | | Dependent variable (Response) |
|------------------|---------------------------------------|---------------------------------------|-------------------------------|
| | Essential oil concentration (x_1) | The time of enzyme (x_2) activity | Enzyme activity (absorbance) |
| 1 | 0 | 0 | 0.081 |
| 2 | 1 | 1 | 1.417 |
| 3 | 1 | -1 | 0.276 |
| 4 | 0 | 0 | 1.03 |
| 5 | 0 | 0 | 1.05 |
| 6 | 0 | 0 | 1.12 |
| 7 | 1 | 0 | 0.991 |
| 8 | -1 | -1 | 0.510 |
| 9 | -1 | 1 | 1.503 |
| 10 | -1 | 0 | 1.066 |
| 11 | 0 | 1 | 1.426 |
| 12 | 0 | -1 | 0.292 |
| 13 | 0 | 0 | 1.02 |

گنبر به منظور انطباق مدل ریاضی و تعیین ضرایب رگرسیونی و معنی‌داری ضرایب به ترتیب در جدول ۴ آورده شده‌اند.

تجزیه و تحلیل رگرسیونی و واریانس (ANOVA) داده‌های آزمایشی مربوط به فعالیت آنزیم پراکسیداز تحت تاثیر اسانس

Table 4 Analysis variance of regression coefficients of predicted quadratic polynomial models for predicting peroxidase enzyme activity in celery under effect of golpar essential oil.

| Source | DF | Sum of squares | Mean of squares | F-Value | p-Value | Coefficient |
|------------------|----|----------------|-----------------|---------|---------|---------------------|
| Model | 5 | 1.88 | 0.38 | 152.62 | <0.0001 | 1.05 ^{**} |
| X_1 | 1 | 0.026 | 0.026 | 10.54 | 0.0141 | -0.066 [*] |
| X_2 | 1 | 1.78 | 1.78 | 721.72 | <0.0001 | 0.54 ^{**} |
| $X_1 \times X_1$ | 1 | 0.000733 | 0.000733 | 0.30 | 0.6025 | 0.016 ^{ns} |
| $X_2 \times X_2$ | 1 | 0.065 | 0.065 | 26.29 | 0.0014 | -0.15 ^{**} |
| $X_1 \times X_2$ | 1 | 0.005476 | 0.005476 | 2.22 | 0.1798 | 0.037 ^{ns} |
| Residual | 7 | 0.017 | 0.002466 | - | - | |
| Lack of fit | 3 | 0.011 | 0.003555 | 2.15 | 0.2361 | |
| Pure error | 4 | 0.0066 | 0.00165 | - | - | |
| Total | 12 | 1.90 | - | - | - | |

^{**} significant at 1%, ^{*} significant at 5%, ^{ns} non significant

آنزیمی (جذب) کاسته می‌شود؛ این کاهش می‌تواند به علت کم شدن سوبسترای در دسترس آنزیم و کم شدن فعالیت اکسیداتیو آنزیم باشد؛ از سوی دیگر تشکیل ترکیبات ممانعت-کننده، از فعالیت آنزیمی نیز می‌تواند در این مورد اثرگذار باشند [۱۱ و ۱۲].

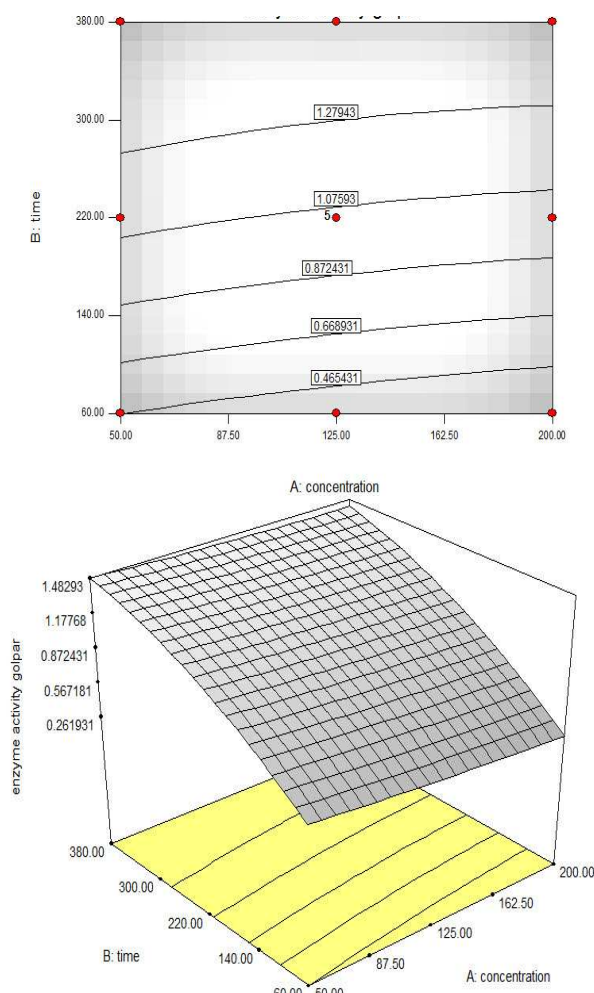


Fig 1 Response surface showing (3D surface and contour plot) of the effect of different enzymatic time and golpar essential oil concentration on the peroxidase enzyme activity

همانطور که مشاهده می‌شود با افزایش غلظت اسانس گلپر در زمانهای اولیه فعالیت آنزیم، افزایش فعالیت آنزیم پراکسیداز مشاهده می‌شود اما در زمان های فعالیت آنزیمی بالاتر، افزایش غلظت اسانس منجر به کاهش فعالیت آنزیم پراکسیداز می‌شود (شکل ۱) که با نتایج کاشانی نژاد و دارائی گرمه‌خانی (۲۰۱۳) مطابقت داشت. در زمان های فعالیت آنزیمی طولانی تر و غلظت‌های بالاتر اسانس، به دلیل ترکیب شدن اسانس با اکسیژن محیط از واکنش قهوه ای شدن آنزیمی ممانعت شده و در نتیجه فعالیت آنزیم پراکسیداز کنترل می‌شود [۱۴].

ضرایب رگرسیون چندگانه از طریق روش حداقل مربعات به منظور پیش‌بینی مدل چندجمله‌ای درجه دوم برای متغیر پاسخ ایجاد شد و با توجه به معنی‌داری ضرایب (جدول ۴)، معادلات پیشنهادی زیر برای فعالیت آنزیم پراکسیداز کرفس تحت تاثیر اسانس گلپر (Y) ارائه گردید:

$$Y = 1.05 - 0.066 X_1 + 0.54 X_2 - 0.15 (X_2^2)$$

X_1 = غلظت اسانس گلپر، X_2 = زمان فعالیت آنزیمی

در بررسی تاثیر اسانس گلپر بر فعالیت آنزیم پراکسیداز کرفس آزمون ANOVA مشخص نمود که مدل چندجمله‌ای درجه-دوم به اندازه کافی بیانگر پاسخ، با ضرایب مشخص می‌باشد. ضریب همبستگی بالا ($R^2 = 0.9909$) موید این است که مدل رگرسیون، واکنش را به خوبی توضیح داده و مدل برازش شده توانسته ۹۹/۰۹ درصد از کل تغییرات در دامنه‌ی مقادیر مورد مطالعه را توضیح دهد. در مورد R^2 واقعی و R^2 تعدیل شده^۳ که به ترتیب ۰/۹۹۰۹ و ۰/۹۸۴۴ به دست آمدند، نیز بیانگر توصیف مناسبی از پراکنندگی داده‌ها هستند.

مناسب بودن مدل با استفاده از آزمون فقدان برازش^۴ مورد بررسی قرار گرفت که برای $P > 0.05$ معنی‌دار نبود. فرض آزمون عدم برازش در معادله مدل معنی‌دار نبود ($P > 0.05$) و مدل بر اساس فعالیت آنزیم پراکسیداز کرفس (تحت تاثیر اسانس گلپر) برازش گردید. برازش خوب به این معنی است که مدل ایجاد شده توانسته است که تغییرات در داده‌ها را به اندازه کافی توضیح دهد [۱۴]، لذا این مدل جهت پیش‌بینی در دامنه متغیرهای مورد استفاده مناسب بود.

جهت تعیین شرایط بهینه‌ی هر متغیر در حصول پایین‌ترین فعالیت آنزیمی، نمودارهای سه‌بعدی سطحی و کانتور^۵ برای متغیرها در شکل ۱ ترسیم شده است.

همان‌طور که در شکل ۱ مشخص است با افزایش زمان فعالیت آنزیمی، فعالیت آنزیم پراکسیداز در یک غلظت ثابت از اسانس گلپر، افزایش می‌یابد که نتایج مربوط به ارتباط فعالیت آنزیمی با زمان واکنش آنزیمی، بیانگر افزایش دسترسی آنزیم به سوبسترا بوده که در تحقیق دارائی گرمه‌خانی و همکاران (۲۰۱۰) و نیز شهابی قهفرخی و همکاران (۲۰۱۳) نیز ثابت شده است. به گونه‌ای که در بالاترین زمان فعالیت آنزیمی انتخاب شده بیشترین فعالیت آنزیمی (جذب) مشاهده می‌گردد. با افزایش زمان فعالیت آنزیمی از شدت و نرخ فعالیت

3. Adjusted R-Squared
4. Lack of fit
5. Contour plot

جدول ۵ شرایط تعیین شده برای متغیرهای مستقل (جهت بهینه سازی غیر فعال سازی غیر حرارتی آنزیم پراکسیداز کرفس) و شرایط بهینه شده را نشان می دهد. متغیرهای مستقل (غلظت اسانس و زمان فعالیت آنزیمی) حداقل در نظر گرفته شده است. همچنین فعالیت آنزیم پراکسیداز به عنوان هدف فرآیند حداقل در نظر گرفته شده است. در فرآیند بهینه سازی به تمامی پارامترهای مستقل وزن و اهمیت یکسان داده شد. با توجه به شرایط مورد نظر راه حل های پیش بینی شده که براساس مطلوبیت در جدول ۵ مرتب شده است و هرچه مطلوبیت به ۱ نزدیک تر باشد مناسبترین و بهترین شرایط خواهد بود که راه حل اول به عنوان بهترین شرایط جهت دستیابی به شرایط بهینه در نظر گرفته شد (مطلوبیت ۰/۹۴۵).

۳-۲-۲- بهینه سازی غیر فعال سازی حرارتی فعالیت آنزیم پراکسیداز در کرفس

طرح آزمایشی با سطوح کدبندی شدهی متغیرهای مستقل و نتایج فعالیت آنزیم پراکسیداز (جذب اسپکتروفتومتر) مربوط به غیر فعال سازی حرارتی آنزیم پراکسیداز کرفس در جدول ۶ آورده شده است.

تجزیه و تحلیل رگرسیونی و واریانس (ANOVA) داده های آزمایشی مربوط به غیر فعال سازی حرارتی آنزیم پراکسیداز کرفس به منظور انطباق مدل ریاضی و تعیین ضرایب رگرسیونی و معنی داری ضرایب به ترتیب در جدول ۷ ارائه شده است.

با توجه به معنی داری ضرایب (جدول ۷)، مدل پیشنهادی زیر برای فعالیت آنزیم پراکسیداز کرفس تحت تاثیر تیمار حرارتی (Y) ارائه گردید:

$$Y = 0.069 - 0.017 X_1 - 0.0096 X_2 + 0.014 X_3 + 0.009375 (X_1 \times X_2) - 0.017 (X_3 \times X_1) - 0.009375 (X_3 \times X_2)$$

X_1 = دمای آنزیم بری، X_2 = زمان آنزیم بری، X_3 = زمان فعالیت آنزیم

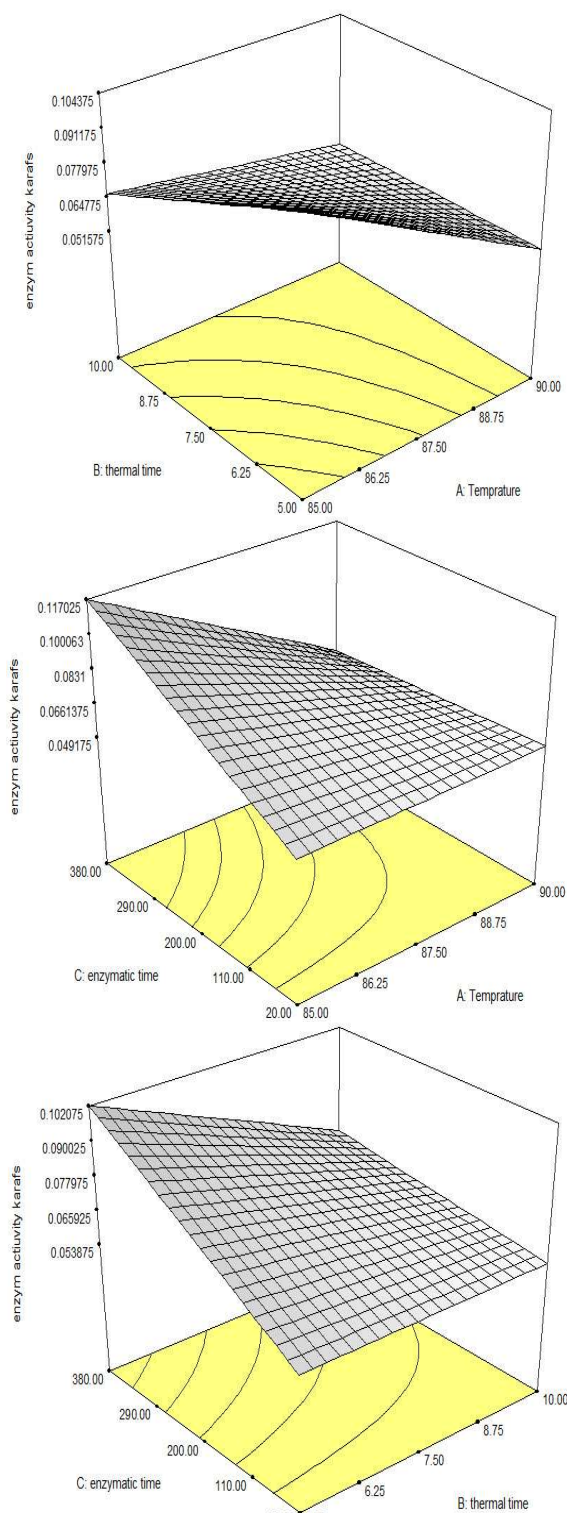


Fig 2 Response surface plot of the peroxidase enzyme activity in celery under effect of a) different blanching time and temperature (the time of enzyme activity 200 second) b) different blanching temperature and different enzyme activity time (blanching time of 7.5 minute) c) different blanching time and different enzyme activity time (blanching temperature of 87.5 °C)

Table 5 optimization of different condition for inactivation of peroxidase enzyme activity in celery under effect of golpar essential oil

| condition | goal | Lower limit | upper limit | upper Weight | Lower Weight | importance | Optimum condition |
|-----------------------------|---------|-------------|-------------|--------------|--------------|------------|-------------------|
| Essential oil concentration | minimum | 50 ppm | 200 ppm | 1 | 1 | 3 | 50 |
| The time of enzyme activity | minimum | 60 second | 380 second | 1 | 1 | 3 | 60 |
| Peroxidase enzyme activity | minimum | 0.276 | 1.503 | 1 | 1 | 3 | 0.467599 |

Table 6 Central composite design, coded levels of independent variables and actual level of peroxidase activity of crude extracts of celery under thermal blanching

| Treatment number | Independent variables | | | Dependent variable (Response) |
|------------------|-----------------------------------------|----------------------------------|-----------------------------------------------|-------------------------------|
| | Blanching (x ₁) temperature | Blanching time (x ₂) | The time of enzyme activity (x ₃) | Enzyme activity (absorbance) |
| 1 | 1 | 0 | 0 | 0.048 |
| 2 | 1 | -1 | -1 | 0.048 |
| 3 | 1 | 1 | 1 | 0.049 |
| 4 | 0 | 0 | 0 | 0.085 |
| 5 | -1 | 0 | 0 | 0.075 |
| 6 | 1 | -1 | 1 | 0.052 |
| 7 | 0 | 0 | -1 | 0.074 |
| 8 | 0 | 0 | 0 | 0.069 |
| 9 | -1 | 1 | -1 | 0.049 |
| 10 | 0 | 0 | 0 | 0.074 |
| 11 | 0 | 1 | 0 | 0.049 |
| 12 | 0 | 0 | 0 | 0.069 |
| 13 | 1 | 0 | 1 | 0.052 |
| 14 | 0 | -1 | 0 | 0.070 |
| 15 | 1 | -1 | 1 | 0.156 |
| 16 | 1 | 1 | 1 | 0.084 |
| 17 | 0 | 0 | 0 | 0.072 |
| 18 | 1 | 1 | -1 | 0.051 |
| 19 | 0 | 0 | 0 | 0.068 |
| 20 | 0 | 0 | 1 | 0.078 |

Table 7 Analysis variance of regression coefficients of predicted quadratic polynomial models for predicting peroxidase enzyme activity in celery under effect of thermal blanching

| Source | DF | Sum of squares | Mean of squares | F-Value | p-Value | Coefficient |
|---------------------------------|----|----------------|-----------------|---------|---------|-------------|
| Model | 6 | 0.0096 | 0.0016 | 12.92 | <0.0001 | 0.069** |
| X ₁ | 1 | 0.003 | 0.0028 | 22.79 | 0.0004 | -0.017** |
| X ₂ | 1 | 0.0009 | 0.0009 | 7.44 | 0.0172 | -0.0096* |
| X ₃ | 1 | 0.0021 | 0.0021 | 16.98 | 0.0012 | 0.014** |
| X ₁ × X ₂ | 1 | 0.0007 | 0.0007 | 5.68 | 0.0331 | 0.009375* |
| X ₁ × X ₃ | 1 | 0.0023 | 0.0023 | 18.94 | 0.0008 | -0.017** |
| X ₂ × X ₃ | 1 | 0.0007 | 0.0007 | 5.68 | 0.0331 | -0.009375* |
| Residual | 13 | 0.0016 | 0.0016 | | | - |
| Lack of fit | 8 | 0.0014 | 0.0001 | 4.34 | 0.0615 | - |
| Pure error | 5 | 0.0002 | 0.00004 | | | - |
| Total | 19 | 0.0112 | | | | |

** significant at 1%, * significant at 5%, ^{ns} non significant

فعالیت آنزیم، میزان فعالیت آنزیم افزایش می‌یابد که نشان دهنده افزایش دسترسی آنزیم به سوبسترای لازم برای واکنش آنزیمی می‌باشد. این روند در دمای ۸۵ درجه سانتی‌گراد قابل توجه بوده درحالیکه در دمای ۹۰ درجه سانتی‌گراد از شدت افزایش فعالیت آنزیم کاسته می‌شود که می‌تواند ناشی از دناتورده شدن بخش پروتئینی آنزیم در اثر حرارت و غیر فعال شدن آنزیم باشد.

تغییرات فعالیت آنزیم پراکسیداز کرفس در زمانهای مختلف فعالیت آنزیم و زمانهای مختلف آنزیم‌بری (دمای آنزیم‌بری ۸۷/۵ درجه سانتی‌گراد) در شکل ۲ ج ارائه شده است. همانطور که مشاهده می‌شود در زمان آنزیم‌بری ثابت با افزایش زمان فعالیت آنزیم، میزان فعالیت آنزیم افزایش می‌یابد که در زمانهای اولیه آنزیم‌بری سرعت افزایش فعالیت آنزیم شدیدتر از زمانهای انتهایی آنزیم‌بری (۱۰ دقیقه) می‌باشد که می‌تواند به علت تاثیر دما در زمانهای طولانی حرارت دهی بر ساختار پروتئینی آنزیم پراکسیداز و غیر فعال سازی آن باشد. با افزایش زمان حرارت‌دهی از میزان فعالیت آنزیم پراکسیداز کاسته شده به طوری که حتی زمان ۳۸۰ ثانیه هم جهت دسترسی آنزیم به سوبسترا کافی نبوده و فعالیت آنزیم روند ثابتی را طی کرده که در حقیقت می‌توان گفت آنزیم غیر فعال شده است.

جدول ۸ شرایط تعیین شده برای متغیرهای مستقل (جهت بهینه سازی غیر فعال سازی حرارتی آنزیم پراکسیداز کرفس) و شرایط بهینه شده را نشان می‌دهد. از آنجا که در فرآیندهای حرارتی به منظور حفظ مواد مغذی و ویتامین‌ها از فرآیند دمای بالا و زمان کوتاه (HTST) استفاده می‌شود تا حداقل خسارت تغذیه ای ایجاد شود، بنابراین همانطور که در جدول ۸ مشاهده می‌شود دمای آنزیم‌بری حداکثر و سایر متغیرهای مستقل (زمان آنزیم‌بری و زمان فعالیت آنزیمی) حداقل در نظر گرفته شده است. همچنین فعالیت آنزیم پراکسیداز به عنوان هدف فرآیند حرارتی حداقل در نظر گرفته شده است. در فرآیند بهینه سازی به تمامی پارامترهای مستقل وزن و اهمیت یکسان داده شد. با توجه به شرایط مورد نظر ۸ راه حل پیش بینی شده که براساس مطلوبیت بهترین راه حل در جدول ۸ ارائه شده است و هرچه مطلوبیت به ۱ نزدیک تر باشد مناسبترین و بهترین شرایط خواهد بود که راه حل اول (با شرایط: دمای آنزیم‌بری ۹۰ درجه سانتی‌گراد، زمان آنزیم‌بری

آزمون ANOVA مشخص نمود که مدل چندجمله‌ای درجه-ی اول به اندازه کافی بیانگر پاسخ، با ضرایب مشخص می‌باشد. $R^2 = 0/8564$ موید این است که مدل رگرسیون، واکنش را به خوبی توضیح داده و مدل برازش شده توانسته ۸۵/۶۴ درصد از کل تغییرات در دامنه‌ی مقادیر مورد مطالعه را توضیح دهد. R^2 واقعی و R^2 تعدیل شده که به ترتیب ۰/۸۵۶۴ و ۰/۷۹۰۱ به دست آمدند، بیانگر توصیف مناسبی از پراکندگی داده‌ها بوده اند.

آزمون فقدان برازش نشان داد که مدل بر اساس فعالیت آنزیم پراکسیداز کرفس (تحت تاثیر تیمار حرارتی) برازش خوبی داشته و مدل ایجاد شده توانسته است که تغییرات داده‌ها را به اندازه کافی توضیح دهد لذا این مدل جهت پیش‌بینی در دامنه متغیرهای مورد استفاده مناسب بود.

در غیر فعال سازی حرارتی جهت تعیین شرایط بهینه‌ی هر متغیر در حصول پایین ترین فعالیت آنزیمی، نمودارهای سه-بعدی سطحی برای متغیرها در شکل ۲ ترسیم شده است.

همان‌طور که در شکل ۲ الف مشخص است فعالیت آنزیم پراکسیداز (جذب) با افزایش دمای آنزیم‌بری روند نزولی داشته به طوریکه پایین ترین فعالیت مربوط به دمای ۹۰ درجه سانتی‌گراد و بالاترین فعالیت آنزیم در دمای ۸۵ درجه سانتی‌گراد مشاهده شد. هر عاملی که به نحوی باعث تغییر جایگاه های فعال یا ماهیت پروتئینی آنزیم شود باعث غیر فعال سازی دائمی آنزیم می‌شود. تیمار حرارتی (آنزیم‌بری) به دلیل دناتورده کردن بخش پروتئینی آنزیم منجر به تغییر شکل آنزیم و جایگاه های فعال آن شده و در نتیجه غیر فعال سازی آنزیم را به دنبال دارد. همانطور که از شکل ۲ الف مشاهده می‌شود در دماهای پایین تر با افزایش زمان حرارت دهی فعالیت آنزیم پراکسیداز (جذب) افزایش می‌یابد که می‌تواند به علت فعال شدن آنزیم و رسیدن دمای محیط به دمای بهینه برای فعالیت آنزیم باشد اما در دماهای بالاتر روند برعکس می‌شود بطوریکه در دمای ۹۰ درجه سانتی‌گراد با افزایش زمان حرارت دهی از میزان فعالیت آنزیم (جذب) کاسته می‌شود [۱۴].

شکل ۲ ب نمودار سه بعدی تغییرات فعالیت آنزیم پراکسیداز کرفس در زمانهای مختلف فعالیت آنزیم و دماهای مختلف آنزیم‌بری (زمان آنزیم‌بری ۷/۵ دقیقه) را نشان می‌دهند. همانطور که مشاهده می‌شود در دمای ثابت با افزایش زمان

۵ دقیقه و زمان فعالیت آنزیم ۲۰ ثانیه) به عنوان بهترین شرایط جهت دست یابی به شرایط بهینه در نظر گرفته شد. در صورت

اعمال شرایط راه حل اول فعالیت آنزیم پراکسیداز برابر با مقدار ۰/۰۴۵۲۸۱۵ می باشد (مطلوبیت ۱).

Table 8 optimization of different condition for thermal inactivation of peroxidase enzyme activity in celery

| condition | goal | Lower limit | upper limit | upper Weight | Lower Weight | importance | Optimum condition |
|----------------------------------------|---------|-------------|-------------|--------------|--------------|------------|-------------------|
| Blanching temperature | minimum | 85 °C | 90 °C | 1 | 1 | 3 | 90 |
| Blanching time | minimum | 5 minute | 10 minute | 1 | 1 | 3 | 5 |
| The time of enzyme activity Peroxidase | minimum | 20 second | 380 second | 1 | 1 | 3 | 20 |
| enzyme activity (absorbance) | minimum | 0.048 | 0.156 | 1 | 1 | 3 | 0.0452815 |

۴- نتیجه گیری

این پژوهش در واقع مطالعه اولیه استفاده از برخی از ترکیبات طبیعی در جهت کاهش آنزیم های دخیل در شروع فساد میوه-ها و سبزیجات بود و در آینده نیاز به برآورد میزان غلظت مورد استفاده برای هر محصول و روشهای تسهیل کننده در کاربرد این ترکیبات می باشد. در واقع این تحقیق تلاشی برای بررسی امکان کاهش فعالیت آنزیم پراکسیداز به عنوان آنزیم مسئول سنتز اتیلن و فعال کننده آنزیم های پلی فنل اکسیداز با استفاده از اسانس های طبیعی بود که در شرایط برون زیست^۶ انجام شد. نتایج این تحقیق نشان داد که تمامی غلظت های استفاده شده اسانس گلپر (۱۲۵، ۵۰ و ۲۰۰ ppm) بخوبی قادر به کاهش فعالیت آنزیم پراکسیداز کرفس هستند. همچنین بهترین شرایط جهت غیر فعالسازی این آنزیم در کرفس، در شرایط غلظت اسانس ۵۰ ppm و زمان فعالیت آنزیمی (مدت زمان تماس آنزیم و سوبسترا) ۶۰ ثانیه و بهترین شرایط مربوط به غیرفعالسازی حرارتی مربوط به شرایط دمای آنزیم بری ۹۰ درجه سانتی گراد در مدت ۵ دقیقه و زمان فعالیت آنزیم ۲۰ ثانیه بود.

۵- منابع

- Compani Publication, 2thed, 462 p, [in Persian].
- [3] Nicoli, M. C., Anese, M. and Severini, C. 1994. Combined effects preventing enzymatic browning reactions in minimally processed fruits. *Journal of Food Quality*, 17, 221-229.
- [4] Omidbigi, R. (2009). Medicinal plant production and processing. Astan Ghodse Razavi publisher, 5thed, 653 p, [in Persian].
- [5] Cox, S. D., Mann, C. M. and Markham, J. L. 2000. The mode of antimicrobial action of the essential oil of *Melaleuca alternifolia* (tea tree oil). *Journal of Applied Microbiology*, 88, 170-175.
- [6] Sikkema, J., de Bont, J. A. M. And Poolman, B. 1995. Mechanisms of membrane toxicity of hydrocarbons. *Microbiological Reviews*, 59, 201-222.
- [7] Hemeda, H. M. and Klein, B. P. 1990. Effects of Naturally Occurring Antioxidants on Peroxidase Activity of Vegetable Extracts. *Journal of Food Science*, 55, 184-186.
- [8] Ponec, A. G., Del Valle, C. E. and Roura, S. I. 2004. Natural Essential Oil as Reducing Agents of Peroxidase Activity in Leafy Vegetable, *LWT*, 37, 199-204.
- [9] Lee, H.C. and Klein, B. P. 1989. Evaluation of combined effects of heat treatment and antioxidant on peroxidase activity of crude extract of green peas, *Food Chemistry*, 32, 151-158.
- [10] Bezerra, M.A., Santelli, R.E., Oliveira, E.P., Villar, L.S. and Escalera, L.A. (2008). Response Surface Methodology (RSM) As a Tool For Optimization In Analytical Chemistry. *Talanta*. 76, 965-977.
- [11] Daraei Garmakhany, A., Mirzai, H. O., Aghajani, N. and kashiri, M. 2010.
- [1] Shahedi, M. and Kadivar, M. 1954. Principle of fruit and vegetable processing and preservation. Shahrekord University Publication, 318 p, [in Persian].
- [2] Fatemi, H. 2007. Principle of food preservation technology. Sahami Enteshar

6. Invitro

- Protein Hydrolysate: Optimization Using Response Surface Methodology. International Food Congress-Novel Approaches in Food Industry, MAY 26-29. Pp: 39-43.
- [14] Kashaninejad, M. and Daraei Garmakhany, A. 2013. Application of Essential Oils as Natural Antioxidant in Reduction of Peroxidase Enzyme Activity. Reported research at Gorgan University of Agricultural Science and Natural Resources, [in Persian].
- Investigation of Natural Essential Oil Antioxidant Activity on Peroxidase Enzyme in Selected Vegetable. Journal of Agricultural Science and Technology, 4(3), 78-84.
- [12] Shahabi Ghahfarrokhi, I, Daraei Garmakhany, A, Kashaninejad, M. and Dehghani. A. A. 2013. Estimation of Peroxidase Activity in Red Cabbage by Artificial Neural Network (ANN). Quality Assurance and Safety of Crops and Foods, 5(2), 163-167.
- [13] Taheri, A. 2011. Antioxidative Properties of Rainbow Sardine (*Dussumieria Acuta*)

Optimization of thermal blanching and the effect of Golpar essential oil on peroxidase enzyme activity of celery by response surface methodology

Aghajani, N. ^{1*}

1. Assistant Professor of Department of Food Science and Technology, Bahar Faculty of Food Science and Technology, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran.

(Received: 2016/08/23 Accepted: 2017/01/29)

Peroxidase enzyme is one of the most important enzymes in plant tissues which can bind to hydrogen peroxide and produce an activated complex, therefore inactivation of the enzyme may increase the shelf life of raw and un-blanching frozen vegetables. Nowadays, consumer's trend has been oriented to use fresh products or foods prepared by little process, therefore producers are interested the ways to increase shelf life by use of alternative methods. In this study the effect of natural essential oil (Golpar oil) and thermal blanching on peroxidase enzyme activity were investigated and optimization of peroxidase enzyme inactivation was performed using response surface methodology. Results showed that peroxidase activity of celery extracts was affected by the essential oil and its activity was reduced. Optimum conditions for non-thermal inactivation of peroxidase enzyme under effect of golpar oil were included Golpar concentration 50 ppm, the time of enzyme activity 60 second and enzyme activity (absorption) 0.467599. Optimum conditions for thermal inactivation of peroxidase enzyme of celery were included blanching temperature 90 °C, blanching time 5 minutes, the time of enzyme activity 20 second and enzyme activity (absorption) 0.0452815.

Keywords: Essential oil, Peroxidase enzyme activity, Optimization, Response surface methodology.

*Corresponding Author E-Mail Address: n.aghajani3862@gmail.com